

פברואר, 2016

נייר עמדה בנושא תחבורה ציבורית ביישובים הערביים

בשנת 2012 פרסמה עמותת סיכוי את מחקר החסמים החמישי שעסק בתחבורה ציבורית ביישובים הערביים (המחקר מופיע באתר סיכוי בעברית וערבית). במחקר עלתה תמונה מדאיגה לגבי רמת התחבורה הציבורית ביישובים הערביים. נכון לשנת 2011 כמעט ולא הייתה תחבורה ציבורית פנים יישובית ביישובים הערביים. ליישוב כמו כפר קאסם, עם למעלה מ-20,000 תושבים, נכנס אוטובוס ראשון בשנת 2012. כיום יש שני קווי תחבורה ציבורית בתוך הישוב אך הצורך גדול הרבה יותר. לצערנו למרות שמדובר בישוב גדול במרכז הארץ אין מדובר על היוצא מן הכלל אלא על הכלל.

במחקר פעלנו לפי מודל החסמים של עמותת סיכוי, ניתחנו את חסמי העומק לכניסת תחבורה ציבורית ליישובים הערביים והבאנו המלצות מדיניות קונקרטיות להתמודדות עם החסמים הללו. **אשר על כך אנו רואים בדיון בועדת המשנה לתחבורה ציבורית הזדמנות לקידום התחבורה הציבורית ביישובים הערביים בדגש על הנקודות הבאות:**

1. עריכת סקר צרכים יישובי כלל-ארצי

כדי לאמוד את הצרכים של האוכלוסייה ביישובים הערביים ולהקצות תחבורה ציבורית באופן תואם, יש לערוך בהקדם סקר צרכים מקיף - כלל יישובי - שיאפשר הכנסת שירות מושכלת בהתאם לצרכים של תושבי היישובים הערביים, **אנו מעוניינים לדעת מהם לוחות הזמנים ומתי צפוי הסקר להיות מוכן.**

2. התאמת תשתיות לתחבורה ציבורית ביישובים הערביים

ברבים מהיישובים קיימת תשתית רעועה שמונעת את הכנסתם של שירותי תחבורה ציבורית ליישוב. כך למשל העדרם של מפרצי העלאה והורדה של נוסעים, סובות או פסי האטה תקינים, מונעים כניסת אוטובוסים לתוך היישוב. בגלל שהשימוש במיניבוסים אינו רווח, תשתיות להסדרי תח"צ מעכבות את הכנסת השירות ליישובים. הדבר דורש תיאום וחיזוק הממשק בין הרשות המקומית למשרד התחבורה והאצת תוכניות לתכנון הסדרי תחבורה ציבורית. עד לשיקום ולהתאמת התשתיות אנו מציעים להכניס מיניבוסים ליישובים הערביים. בנוסף, יש לתקצב תקן ייעודי נוסף באגף תשתיות במשרד התחבורה על מנת שיוכל לתת דחיפה משמעותית לשיפור התשתית ברשויות הערביות, ולתעדף תקצוב של תשתיות תומכות תחבורה ציבורית על פני תשתיות המיועדות לרכב פרטי. **בהחלטת הממשלה מס' 922 שלפיה " משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ימשיך ביישום החלטת הממשלה מס' 2365 לעניין תקצוב 40% מסך תוספות השירות בתחבורה ציבורית, או 100 מיליוני ש"ח בשנה, הגבוה מבין השניים, לטובת תחבורה ציבורית ביישובי המיעוטים, עד להשוואת רמת הכיסוי התחבורתי".** במקביל לנ"ל החלטת הממשלה 922 מציינת שיש לאמץ "את הודעת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, לפיה, החל משנת 2016 יוקצו, לכל הפחות, 40% מסך ההשקעה בתשתיות ברשויות מקומיות (שאינן מטרופוליטניות), לטובת פיתוח תשתיות כבישים ביישובי המיעוטים. כמו-כן, שיעור זה יעמוד בשנת 2016 בפועל על 45%", הקצאה שיש לעקוב אחרי יישומה.

3. מינוי ותקצוב בעל תפקיד ייעודי בכל רשות מקומית לטיפול בתחבורה ציבורית ביישוב

לאחר שהעלנו את הצורך באיש קשר ברשות שיופקד על נושא התחבורה הציבורית ביישוב ויעבוד מול משרד התחבורה, לשמחתנו נפתח בשנה שעברה קורס של ממוני תחבורה ציבורית ברשויות המקומיות. בקורס בצפון השתתפו כ-20 בעלי תפקיד מרשויות מקומיות ערביות. אנו מבקשים להמשיך ולקדם קורס נוסף, בפגישות עם ראשי רשויות עלה הצורך בעריכת קורס באזור המשולש.

בחלק של התקצוב טרם נחלנו הצלחה. בעשור האחרון הממשלה החלה להעביר יותר ויותר תקציבים לרשויות המקומיות הערביות וכולן דורשות את התגייסות מחלקת ההנדסה ביישוב. מחלקות ההנדסה ברשויות המקומיות הערביות קטנות מאוד וסובלות לעתים מבעיות מקצועיות. על מנת שיהיה מי שיקלוט את התקציבים המועברים לרשויות המקומיות הערביות יש צורך בהוספת תקנים לישובים הערביים עד לסגירת הפער וכן בהמשך השקעה בהכשרת צוותי ההנדסה ביישובים.

4. תגבור כוח אדם ייעודי (בתוך משרד התחבורה) האחראי על קידום תחבורה ציבורית ביישובים הערבים

על הממשלה לגשר על פער של מעל 60 שנה באפליה באספקת שירותי תחבורה ציבורית לרשויות המקומיות הערביות. על מנת לסגור פער כל-כך משמעותי בזמן מהיר יש צורך להקצות כוח אדם ייעודי לתחום. למיטב ידיעתנו הצוות שפועל לקידום תחבורה ציבורית ביישובים הערבים קטן ביותר ואין באפשרותו למרות מאמציו הגדולים בשנים האחרונות לגשר על הפער בזמן סביר.

5. הנגשה של מידע אודות השירות בשפה הערבית לצד השפה העברית

שילוט סטטי – במהלך 2015 הוצבו שלטים סטטיים חדשים בתחנות האוטובוס ברחבי הארץ. השילוט הוצב בשפה העברית בלבד, בכל רחבי הארץ, ובכלל זה ביישובים הערביים. בעקבות עבודה אינטנסיבית מול משרד התחבורה, נמסר לנו כי קיימת כוונה לשלט 5,000 תחנות גם בשפה הערבית עד חודש יוני 2015 (מתוך כ-30,000 תחנות סך הכל). אנו מבקשים את התייחסות משרד התחבורה לגבי הצבת השילוט הסטטי ברחבי הארץ מאחר שעמדת עמותת סיכוי היא כי השפה הערבית צריכה להופיע בכל תחנות האוטובוס בארץ ולא רק ביישובים הערבים.

6. קביעת קריטריונים למימון ולהרחבה של שירותי תחבורה ציבורית ביישובים

קריטריונים אובייקטיביים יאפשרו למשרד התחבורה לספק שירותי תחבורה ציבורית ליישובים שהכי זקוקים לכך. משרד התחבורה הקים ועדה לקביעת קריטריונים אך ועדה זו עובדת תקופה ארוכה מאוד ופעילותה אינה שקופה לציבור. למיטב ידיעתנו טרם נקבעו קריטריונים אובייקטיביים למימון והרחבה של שירותי התחבורה הציבורית. בהעדר תבחינים ברורים לאספקת השירות, לרשויות המקומיות לא ברור מה מגיע להן או מה נדרש מהן להכנסת השירות ליישוב. כך נוצר מצב שבו ככל שרשות מקומית חזקה יותר והתושבים שלה מאורגנים יותר, כך סביר להניח כי התחבורה הציבורית באותה הרשות תהיה טובה יותר.